

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г.С. СКОВОРОДИ
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Т.Г. ШЕВЧЕНКА»

ІСТОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ: КОНТРОВЕРЗИ СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

8 червня 2021 р.
Київ

ЗБІРНИК ТЕЗ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

ДЗ «ЛУТАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

ІСТОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ: КОНТРОВЕРЗИ СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

**8 червня 2021 р.
Київ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

УДК 37.013.73

**Всеукраїнська науково-практична конференція
проводиться відповідно до плану роботи
Національної академії педагогічних наук України**

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
Протокол № 6 від 31 травня 2021 р.*

Редакційна колегія:

С. О. Сисоєва, доктор педагогічних наук, професор — *голова ред. кол.*;
О. М. Топузов, доктор педагогічних наук, професор — *заст. голови ред. кол.*;
Н. П. Дічек, доктор педагогічних наук, професор;
М. Д. Култаєва, доктор філософських наук, професор;
Н. Б. Антоненко, кандидат педагогічних наук, ст. наук. с.;
К. Ю. Ладоня, відповідальний редактор

Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання : зб. тез всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 8 червня 2021 р., м. Київ, Інститут педагогіки НАПН України / ред. кол.: Топузов О. М., Сисоєва С. О., Дічек Н. П., Култаєва М. Д. та ін. — [Електронне наукове видання]. — Київ : Педагогічна думка, 2021. — 246 с.

ISBN978-966-644-585-1

Збірник містить тези учасників всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання» (8 червня 2021 р., м. Київ). У тезах окреслено погляди науковців на питання філософського осмислення досвіду реалізації проекту «Нова українська школа»; методологічні проблеми вивчення плинної сучасності у контексті освіти, її історії та філософії; освітні ресурси у пошуках стратегій подолання кризових станів.

Збірник розраховано на вчених, викладачів, докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти, представників державних органів влади та місцевого самоврядування і широкий читачий загал.

УДК 37.013.73

*Матеріали подано в авторській редакції,
за достовірність фактів, цитат, посилань на джерела
та вживання назв документів, власних імен тощо
відповідають автори публікацій.*

Матюшинець Я. В.

Середовищний підхід до реалізації міжкультурної взаємодії суб'єктів освітнього процесу ЗЗСО.....	39
--	----

Пищик О. В.

Організаційно-методичний супровід розвитку комунікативної культури керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти	42
---	----

Радіонова Н. В.

Міжкультурна комунікація: українсько-польські зв'язки у ретроспективі та перспективі	45
--	----

Садох О. В.

Освіта і глобалізація: детектування і локації	47
---	----

Саух П. Ю.

Матриця полікультурної освіти в дискурсі алгоритму «політики рівної гідності»	48
--	----

Тимошко Г. М.

Сучасні тенденції формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів закладів вищої освіти в умовах університетської освіти.....	52
--	----

Триняк М. В.

До питання про рівні інтеркультурної комунікації в освіті.....	56
---	----

Хомич О. О.

Особливості міжкультурної взаємодії у поступі шкільної освіти в Канаді (друга половина XX — початок XXI століття)	59
---	----

Шолох О. А.

Особливості формування комунікативної культури майбутнього викладача закладу вищої освіти.....	62
---	----

4. Mwonga, C. (2005). Multicultural education: New path toward democracy. Education and Democracy.
5. OECD (2010), PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do: Student Performance in Reading, Mathematics and Science (Volume I), OECD Publishing.
6. Sahlberg, P. (2014). Finnish Lessons 2.0. What can the world learn from educational change in Finland? 2nd edn. New York, Teachers College, Columbia University.

Култаєва Марія Дмитрівна,

доктор філософських наук,

професор, завідувач кафедри філософії

Харківського національного університету імені Г. С. Сковороди,

член-кореспондент НАПН України

ПЛЮРАЛІЗАЦІЯ КУЛЬТУР ЗНАННЯ:

ДО ЕПІСТЕМНОЇ СПЕЦИФІКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕОРІЙ

Розбудова структур інформаційного суспільства і впровадження пов'язаних з цим нових педагогічних технологій висувають на передній план передусім практичні завдання адаптації освітніх систем, навчальних та виховних процесів до нових соціокультурних контекстів. Посилення значущості комунікацій між науковцями, прискорення темпів виробництва знання, намагання якщо не бути першими у конкурентній боротьбі за знання і «передовий педагогічний досвід», відсувають на задній план проблеми, пов'язані з репрезентацією гуманітарного знання та його культурними модифікаціями.

Якщо інтеркультурним комунікаціями в останні десятиліття приділяється достатньо уваги, способи репрезентації знання, особливо педагогічного, у різних культурах зазвичай опиняються поза межами теоретичної рефлексії. Більш того, спостерігається тенденція до знецінення гуманітарного знання, зневажання його специфіки, яка полягає у врахування його культурної варіативності. Відомий критик цих тенденцій К. П. Лісман констатує, що захистити гуманітарні науки, які не підлягають комерціалізації, «не можуть навіть професори і молоді науковці, які й без того

знаходяться у скрутному становищі, бо змушені виборювати на міжнародних змаганнях свою репутацію, місця праці, гроші спонсорів і розташування публікацій, і оце все тільки задія того, щоб обігнати когось у різних рейтингах, або принаймні не впасти нижче» [2, с. 17].

Такий тиск на гуманітарні науки і намагання підігнати їх принаймні формальне, під критерії науковості природничих наук, обумовлено економізацією культури та освіти у добу глобалізації, коли провідні глобальні гравці задають параметри і напрям розвитку освіти і культури. Далеко не останню роль у цьому процесі відіграють епістемні культури, які забезпечують адаптацію експортованого знання до національних соціокультурних та політичних контекстів. Цей момент не припиняє обговорюватись у німецькомовному просторі вже упродовж кількох десятиліть у зв'язку зі зростанням «трансатлантичного експорту» у німецьких наукових та освітніх співтовариствах. Г. Й. Зандкюлер, у цьому зв'язку пропонує заглянути за лаштунки інтелектуальної моди, якої дотримуються також й педагоги і більш виважено і відповідально ставитись до запозичених ідей та алгоритмів їх реалізації. З цією метою він пропонує не обмежуватись констатацією плюралізму епістемних культур, а розглянути плюральність як спосіб їхньої даності і заданості. Наведемо його аргументацію: «Плюральність епістемних культур в інтеркультурному та інтракультурному сенсі є більш складною, ніж це закарбувалось у «західному» понятті епістемного плюралізму. Епістемні суб'єкти діють в умовах розрізнення як між культурами, так й усередині культур у відкритих мережах, що трансформуються, а також у перехідних просторах». [4, с. 69].

Феномен вибіркової спорідненості педагогічних теорій та ідей на практиці може виявитись парадоксальною несумісністю через схожих за змістом настанов, але сформульованих у різних епістемних традиціях. Так англо-американська епістемна традиція, що спирається на емпіричне підґрунтя у розробці педагогічних теорій важко вмонтовується у педагогічне мислення. Підвалини якого закладені французьким, німецьким ідеалізмом та марксизмом з притаманним їм філософами зі значним утопічним потенціалом (всебічний і гармонійний розвиток людини, формування особистості з перспективою її зростання, місіонерське значення нової людини тощо). Як приклад тут можна навести розбіжності

у начебто схожих поглядах Дж. Дьюї та Г. Кершенштайнера, які почасти ґрунтуються на відмінностях в епістемних культурах [1, с. 273-274].

Українська епістемна традиція в силу різних історичних обставин наближається до епістемної традиції континентальної Європи яка також є внутрішнє розщепленою через співіснування «законів серця і розуму». Кожна національна освітня традиція має свої ресурси оновлення, які разом збагачують світову культуру. «Німецька традиція освіти, — зауважує Ю. Ніда Рюмелін, — відрізняється не тільки від американської, а й також від французької і британської, значно менш — від іспанської та італійської, ... Чому ж цій країні й надалі б не розвивати сильні сторони своєї системи освіти, а за певних обставин навіть треба відійти від інтернаціональних трендів, в усякому разі від тих, що існують по той бік Атлантики, щоб повернути свій колишній статус провідної нації у галузі освіти». [3, с. 237].

Над цими проблемами варто замислитись також і українцям. Епістемна культура педагогічних теорій, які створювались, розвивались і впроваджувались у життя у річищі української культурної традиції демонструють гнучкість і здатність до критичного осмислення педагогічних ідей, які попри їхній евристичний потенціал можуть створювати ситуації когнітивного дисонансу

ЛІТЕРАТУРА

1. Knoll M. (2018). John Dewey and Georg Kerschensteiner im Streit um die Berufs- und Allgemeinbildung, [in:] John Dewey als Pädagoge. Erziehung — Schule — Unterricht. Hrsg. Franz-Michael Konrad und Michael Knoll. Bad Heilbronn. Kliksch, 2018. S. 271–291.
2. Liessmann K. P. (2014) Geisterstunde. Die Praxis der Unbildung. Eine Streitschrift — Wien: Paul Zsolnay Verlag. 191 S.
3. Nida- Rümelin Julian. Der Akademisierungswahn. Zur Krise beruflicher und akademischer Bildung. — Hamburg: Körber-Stiftung, 2014, - 253 S.
4. Sandkühler H. J. Kritik der Repräsentation. Einführung in die Theorie der Überzeugungen, der Wissenskulturen und des Wissens. Frankfurt am M. 2009, 280 S.